

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

SLUTLIGT BESLUT
2021-07-08
Stockholm

Mål nr
M 6576-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-05-11 i mål nr M 6142-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A.A.

2. T.A.

Ombud för 1 och 2: Advokat C.G.

Motpart

Simrishamns kommun

Ombud: Advokat M.B.

SAKEN

Rättegångskostnader

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår A.A.s och T.A.s överklagande och lämnar deras yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen utan bifall.

Dok.Id 1709700

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A.A. och **T.A.** har yrkat att Mark- och miljödomstolen ska förplikta Simrishamns kommun att ersätta deras rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. De har vidare yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Simrishamns kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

A.A. och **T.A.** har anfört i huvudsak följande:

De äger fastigheterna A och B i Simrishamns kommun. På fastigheterna finns skogsmark och jordbruksmark. På jordbruksmarken brukar betesdrift ske och för de betande djuren tas vatten ur Mölle å som rinner över fastigheterna. Ån finns upptagen i såväl vatteninformationssystemet VISS som i SMHI:s vattenwebb och den omfattas av vattendirektivet.

I sin ansökan till mark- och miljödomstolen angav kommunen att A och B är belägna inom den ansökta verksamhetens influensområde och i mark- och miljödomstolens kungörelse den 11 februari 2019 angavs att fastigheterna var berörda av ansökan. När kommunen svarade på A.A.s och T.A.s yttrande till mark- och miljödomstolen ifrågasatte inte kommunen att de var sakägare. A.A. och T.A. lyfte i sitt yttrande frågan om en ersättningsbrunns lokalisering men fick inte något svar från kommunen. Det var först när de hade anlitat ett ombud och gett in ett nytt yttrande som kommunen invände mot deras ställning som sakägare.

Ansökan omfattade inledningsvis rätt för kommunen att vid behov anlägga en ersättningsbrunn inom 30 meter från respektive tillståndssökt brunn. Kommunen grundade sin rådighet på bestämmelsen i 2 kap. 4 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, restvattenlagen. Eftersom fastigheten A ligger inom 30 meter från brunnen Vitaby B2, innebar ansökan att en ersättningsbrunn kunde komma att placeras på deras fastighet. Först vid huvudförhandlingen

i målet preciserade kommunen yrkandet till att avse endast de fastigheter som kommunen äger eller har servitut på.

Fastigheterna A och B är belägna inom influensområdet där en avsänkning av grundvattennivån kommer att ske. Ett förändrat dräneringsdjup riskerar att påverka skogs-, betes- och åkermarken på fastigheterna. På fastigheten A finns äldre jordlagerbrunnar för jordbrukets ändamål som har använts sporadiskt under åren då Mölle å varit källan till dricksvatten för djuren. Av vatteninformationssystemet VISS framgår att Mölle å har ett relativt stort tillflöde av grundvatten. Eftersom ån rinner mycket nära brunnen i Almdala kommer den att påverkas av brunnen, vilket bekräftas av kommunens egen tekniska beskrivning. En påverkan på ytvattennivån i ån kan inverka på deras arrendatorers möjlighet att ta vatten därifrån, något som är en förutsättning för arrendeupplåtelsen. Vid torra somrar har det varit torrt i ån. Kommunen har emellertid helt bortsett från Mölle å i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunen har anfört i huvudsak följande:

Endast en av klagandenas fastigheter, A, är belägen inom influensområdet för de verksamheter som ansökan avser. Av de ansökta brunnarna är en tillståndsgiven sedan 1969 och en brunn från 1976 har lagligförklarats genom mark- och miljödomstolens dom. Under de år som brunnarna har varit i drift har det inte inkommit några klagomål på olägenheter till kommunen.

Det finns inga enskilda brunnar på A.A.s och T.A.s fastigheter. A.A. och T.A. äger inte någon rätt till det vatten som rinner i Mölle å. Kommunen bedömer vidare att den ansökta verksamhetens påverkan på Mölle å blir försumbar. Att en fastighet är belägen inom influensområdet medför inte att fastighetsägaren per automatik ska anses vara sakägare i målet. Framtagandet av ett influensområde bygger på en praxis vars syfte är att på ett relativt enkelt sätt kunna avgränsa grundvattenbortledningens påverkan på framförallt enskilda brunnar. Eftersom A.A.s och T.A.s fastigheter inte har några enskilda

brunnar eller andra anläggningar riskerar de inte att skadas av den ansökta verksamheten.

Kommunens agerande under handläggningen i mark- och miljödomstolen har inte kunnat ge A.A. och T.A. uppfattningen att de skulle vara sakägare. Kommunen har, när den bemött deras ombuds första inläga, förklarat att den inte ansett dem vara sakägare. Därutöver har kommunen redan under samrådet tydligt angett som sin inställning att särskilt berörda enskilda är ägare till fastigheter inom influensområdet med brunnar eller andra anläggningar som kan påverkas av de nya och utökade grundvattenuttagen.

SKÄLEN FÖR BESLUTET

Frågan i målet är om Simrishamns kommun ska ersätta A.A. och T.A. för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.

Enligt 25 kap. 2 § miljöbalken ska i ansökningsmål om vattenverksamhet sökanden svara för sina egna och motpartens kostnader i mark- och miljödomstolen. Rätten att vara part tillkommer den som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig. Något krav på fastighetsanknytning finns inte. (Se NJA 2004 s. 590 I och II.) När en fastighet eller dess vatten tas i anspråk för sökt vattenverksamhet eller för en anläggning i samband med sådan verksamhet, ska vattenverksamheten anses beröra den fastigheten, se 9 kap. 2 § 2 restvattenlagen.

Det finns inte några brunnar på A.A.s och T.A.s fastigheter som skulle kunna påverkas av den ansökta verksamheten. A.A. och T.A. har dock gjort gällande att de med hänsyn till hur kommunen utformade sin ansökan ändå ska anses som sakägare i målet. De har hänvisat till bl.a. att kommunen åberopade att den hade rådighet enligt 2 kap. 4 § 2 restvattenlagen för att bedriva den sökta vattenverksamheten.

Utgångspunkten i restvattenlagen är att rådighet över ett visst vatten tillkommer fastighetsägaren. I 2 kap. 5 § första stycket finns en bestämmelse som innebär att rådighet, när det gäller viss vattenverksamhet, kan tillkomma även andra än fastighetsägaren, bl.a. kommuner. Rådigheten är dock endast en processförutsättning. Den ger i sig inte en verksamhetsutövare rätt att utföra en åtgärd på annans fastighet. En sådan rätt måste verksamhetsutövaren således ordna på annat sätt, exempelvis genom att fastighetsägaren upplåter servituts- eller nyttjanderätt eller genom en tvångsvis förvärvad rätt. (Se NJA 1993 s. 331 och NJA 2012 s. 362.)

Kommunens ansökan avsåg lagligförklaring av och tillstånd till bergborrade brunnar på av kommunen ägda fastigheter. Ansökan innefattade också yrkanden om att kommunen, för var och en av de aktuella brunnarna, vid behov skulle få anlägga en ersättningsbrunn inom 30 meter från respektive huvudbrunn. I sistnämnda del var yrkandet i och för sig inte begränsat till att avse endast de av kommunen ägda fastigheterna som huvudbrunnarna låg på. Kommunen gjorde dock inte gällande att den hade rätt att anlägga brunnar på A.A.s och T.A.s fastigheter och yrkade inte heller på sådan tvångsrätt enligt 28 kap. 10 § miljöbalken. Tillståndsprövningen kunde således inte leda till att A.A.s och T.A.s fastigheter togs i anspråk för ersättningsbrunnar. A.A.s och T.A.s fastigheter berördes därför inte av den sökta verksamheten på det sätt som avses i 9 kap. 2 § 2 restvattenlagen.

När det gäller den sökta verksamhetens påverkan på Mölle å och risken för skador på A.A.s och T.A.s fastigheter som en följd av en grundvattensänkning gör Mark- och miljööverdomstolen inte några andra bedömningar än de som mark- och miljödomstolen har gjort. Mark- och miljööverdomstolen bedömer således att A.A. och T.A. inte riskerar att drabbas av skada på det sätt som utvecklas i NJA 2004 s. 590 I och II.

Av det anförda följer att A.A. och T.A., som mark- och miljödomstolen har funnit, inte är sakägare. A.A.s och T.A.s påstående att Simrishamns kommun under handläggningen bibringat dem uppfattningen att de är sakägare ändrar inte den bedömningen. De har därför inte rätt

till ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. Överklagandet ska därmed avslås.

Vid denna utgång ska A.A.s och T.A.s yrkande om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen lämnas utan bifall.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2021-08-05

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Henrik Löv och Ingrid Åhman, referent, tekniska rådet Annika Billstein Andersson samt tf. hovrättsassessorn Mathias Gunnervald.

Föredragande har varit Harry Hodzic.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-05-11
meddelad i
Växjö

Mål nr M 6142-18

SÖKANDE

Simrishamns kommun

Ombud: Advokat M.B.

SAKEN

Ansökan om lagligförklaring och tillstånd enl miljöbalken av bergborrade brunnar m.m. på fastigheten C m.fl. Simrishamns kommun

Avrinningsområde: 88/89 SWEREF 99 TM
S:t Olof B1 N: 6166162 E: 445014
S:t Olof B2 N: 6166115 E: 445455
Vitaby B1 N: 6170293 E: 446476
Vitaby B2 N: 6170027 E: 446202
Almdala N: 6168480 E: 445980

DOMSLUT

Omprövning av tillstånd i dom A9/1969

Med ändring av dom nr A 9/1969 i mål nr AD 84/1967 upphäver mark- och miljödomstolen tillståndet för kommunen att bortleda grundvatten från följande i domen angivna brunnar; G2 på fastigheten E, G3 på fastigheten G, G4 på fastigheten F och G8 på fastigheten H.

Med ändring av tillstånd i dom A9/1969 i mål AD AD 84/1967 såvitt avser bortledande av grundvatten från brunn belägen på fastigheten J (benämnd brunn G5 i dom A9/1969 och i ansökan benämnd Vitaby B2) ges Simrishamns kommun för kommunal vattenförsörjning tillstånd till uttag och bortledande av grundvatten i enlighet med vad som föreskrivs nedan i domslutet.

Dok.Id 483537

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:00

Lagligförklaring av brunnar

Mark- och miljödomstolen lagligförklarar följande befintliga brunnar; bergborrad brunn, S:t Olof B2, på fastigheten I, Bergborrad brunn, Vitaby B1, på fastigheten C samt jordlagerbrunn, Almdala på fastigheten D, alla i Simrishamns kommun.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar tillstånd enligt miljöbalken till en bergborrad brunn, S:t Olof B1, på fastigheten K, Simrishamns kommun.

Mark- och miljödomstolen ger Simrishamns kommun tillstånd att från brunnarna S:t Olof B1, S:t Olof B2, Vitaby B1, Vitaby B2 och Almdala för kommunal vattenförsörjning, bortleda sammanlagt 233 600 m³/år grundvatten, dock maximalt totalt 980 m³/dygn från samtliga brunnar.

Mark- och miljödomstolen ger Simrishamns kommun tillstånd till att utföra resterande arbeten som erfordras för att ta i drift och inkoppla brunn Almdala till det kommunala va-nätet.

Mark- och miljödomstolen ger Simrishamn kommun tillstånd till att vid behov för var och av de fyra brunnarna, S:t Olof B1, S:t Olof B2, Vitaby B2 och Almdala inom en radie av upp till trettio (30) meter från respektive brunn och inom respektive brunnsfastighet, anlägga ersättningsbrunnar till samma akvifär och till samma konstruktion och motsvarande djup. Samma rätt till anläggande av ersättningsbrunn ska också gälla i fråga om brunn Vitaby B1, dock med den begränsningen att ersättningsbrunn endast får anläggas inom den del av fastigheten C som på Lantmäteriets fastighetsregisterkarta är benämnt som område 1.

För tillståndet gäller följande villkor

1. Verksamheten skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i ansökan jämte bilagor samt enligt vad kommunen i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Vattenuttagen från respektive brunn får per dygn räknat högst uppgå till följande volymer, S:t Olof B1 108 m³/dygn, S:t Olof B2 288 m³/dygn, Vitaby B1 432 m³/dygn, Vitaby B2 93 m³/dygn och Almdala 345 m³/dygn. Uttagen från brunnar får tillsammans aldrig överstiga 980 m³/dygn.
3. Från vattentäkterna bortlett grundvatten skall mätas med summerande vattenmätare.
4. Journaler över utförda mätningar och observationer ska hållas tillgängliga hos sökanden för var och en som anser sig berörd av vattenverksamheten.
5. När ersättningsbrunn tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten och den gamla brunnen rivs ut. För uttag och bortledning av grundvatten från ersättningsbrunn ska villkoren 1 – 4 ovan gälla.
6. Senast tre månader efter det att domen vunnit laga kraft skall ett kontrollprogram tas fram efter samråd med länsstyrelsen.

Arbetstid

Arbetstiden för utförande av de resterande arbeten som erfordras för att ta i drift och inkoppla brunn Almdala till det kommunala va-nätet bestäms till fem år från lagakraftvunnen dom.

Arbetstiden för anläggande av ersättningsbrunnar bestäms till tio år från lagakraftvunnen dom såvitt avser de befintliga brunnarna S:t Olof B1, S:t Olof B2, Vitaby B1 och Vitaby B2. För brunn Almdala bestäms arbetstiden för anläggande av ersättningsbrunn till tio år från utgången av den i domen bestämda arbetstiden.

Oförutsedd skada

Anspråk på grund av oförutsedd skada till följd av vattenverksamhet kopplad till de befintliga brunnarna S:t Olof B1, S:t Olof B2, Vitaby B1 och Vitaby B2 ska framställas inom tio år från det att domen vunnit laga kraft.

Anspraak på grund av oförutsedd skada till följd av vattenverksamhet kopplad till brunn Almdala ska framställas inom tio år från utgången av den i domen bestämda arbetstiden.

Anspraak på grund av oförutsedd skada till följd av vattenverksamhet kopplad till ersättningsbrunn ska framställas inom fem år från utgången av den i domen bestämda arbetstiden.

Omprövning av tillstånd

Vid omprövning av tillståndet är sökanden enligt 31 kap. 22 § andra stycket 3 miljöbalken inte skyldig att utan ersättning avstå från mer än en tjugondel (1/20) av den vattenmängd som omfattas av tillståndet till verksamheten.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer den, med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, tidigare preliminärt fastställda avgiften för målets prövning.

Rättegångskostnader

Mark- och miljödomstolen förpliktar Simrishamns kommun att till L.B.F. och P.F. betala ersättning för rättegångskostnader med 58 750 kronor, varav 47 000 kronor avser ombudskostnader och 11 750 kronor avser mervärdeskatt, jämte ränta på det totala beloppet enligt 6 § räntelagen från dag för denna dom till dess betalning sker.

Mark- och miljödomstolen förpliktar Simrishamns kommun att till Länsstyrelsen i Skåne län betala ersättning för rättegångskostnader med 18 400 kronor för arbete jämte ränta på detta belopp enligt 6 § räntelagen från dag för denna dom till dess full betalning sker.

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om ersättning för rättegångskostnader från A.A. och T.A..

Ogillade yrkanden

Mark- och miljödomstolen ogillar samtliga framförda yrkanden som inte särskilt behandlas ovan.

BAKGRUND OCH TIDIGARE BESLUT

Simrishamns kommun är för sin kommunala vattenförsörjning helt beroende av grundvatten från flertal vattentäkter inom kommunen. För orterna St Olof, Vitaby och Almdala med omnejd har kommunen i dag enligt dom nr A 9/1969 i mål nr AD 84/1967 rätt till att bortleda grundvatten från ett flertal i domen uppräknade vattentäkter. Flera av vattentäkter i 1969 års dom är dock sedan många år tagna ur drift, bl a beroende på dålig vattenkvalitet, och kommunen avser inte att på sikt att ta dessa i drift igen. De täkter som kommunen tagit ur drift önskar kommunen upphäva tillståndet för på det sätt som framgår av yrkandena, så dessa inte onödigt tar i anspråk vattenbalansen i området eller i övrigt förhindrar annan verksamhet. Då dessa täkter har varit urdrifftagna under många år och då upphörandet med grundvattenbortledningen inte har visat sig medföra någon skada eller påverkan på allmänna eller enskilda intressen runt täkterna gör kommunen bedömningen att någon prövning eller tillstånd enligt 11 kap 22 § miljöbalken inte erfordras i denna del.

För att kompensera för bortfall i volym för de ovannämnda brunnar som tagits ur drift har kommunen succesivt sedan 1969 anlagt ett flertal brunnar för vilka man nu söker lagligförklaring och tillstånd ävensom tillstånd att bortleda grundvatten. Kommunen har fortsatt behov av vattnet från dessa vattentäkter för bland annat försörjningen av St Olof, Vitaby och Almdala ävensom för fortsatt utbyggnad i området. I anledning härav söker kommunen nu tillstånd till lagligförklaring och vattentäkt.

ANSÖKAN

Yrkanden

Simrishamns kommun yrkar att Mark- och miljödomstolen

- a) Med stöd av 17 § lag (1998:811) om införande av miljöbalken lagligförklarar, en år 1970 anlagd bergborrad brunn på fastigheten I, benämnd S:t Olof B2, en år 1976 anlagd bergborrad brunn på fastigheten C, benämnd Vitaby B1 och en år 1996 anlagd jordlagerbrunn på fastigheten D, benämnd Almdala, samt tillstånd enligt 11 kap

miljöbalken till en år 2008 anlagd bergborrad brunn på fastigheten K, benämnd S:t Olof B1 och med de lägen som framgår av ansökan, och

- b) ger kommunen tillstånd att från dessa brunnar och från tidigare i dom A9/1969 tillståndsprövad brunn belägen på fastigheten J och benämnd Vitaby B2, (angiven som brunn G5 i dom A9/1969), för kommunal vattenförsörjning, bortleda sammanlagt 233 600 m³/år grundvatten, dock maximalt totalt 980 m³/dygn från samtliga brunnar, och
- c) ger kommunen rätt att vid behov för var och av de fem brunnarna, S:t Olof B1, S:t Olof B2, Vitaby B1, Vitaby B2 och Almdala inom en radie av upp till trettio (30) meter från respektive brunn, anlägga ersättningsbrunnar inom samma brunnsfastighet till samma akvifär och till samma konstruktion och motsvarande djup, och
- d) i övrigt med ändring av vad som anges i dom nr A 9/1969 i mål nr AD 84/1967 upphäva tillståndet för kommunen att bortleda grundvatten från följande i domen angivna brunnar; G2 på fastigheten E, G3 på fastigheten G, G4 på fastigheten F och G8 på fastigheten H.

Kommunen yrkar vidare att Mark- och miljödomstolen

- e) för färdigställandet av Almdala brunn bestämmer en arbetstid om fem år från lagakraftvunnen dom, och
- f) fastställer tiden för anmälan om oförutsedd skada till tio (10) år från arbetstidens utgång gällande Almdala brunn och från lagakraftvunnen dom för övriga brunnar, och
- g) godkänner den till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).

Rådighet

Simrishamns kommun är ägare till samtliga brunnsfastigheter utom D och C. För dessa fastigheter har kommunen servitutsavtal från 1995 respektive 1977 som medger kommunen rätt att bedriva vattentäkt på fastigheterna. Kommunen har därför sådan rådighet som krävs enligt 2 kap 1 § lag (1998:812)

med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten. Eftersom ansökan avser tillstånd till vattentäkt för kommunal vattenförsörjning har kommunen därtill rådighet jämlikt 2 kap 4 § 2 p lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten.

Planfrågor

De två brunnarna i St Olof är båda belägna inom detaljplanelagt område. I planbeskrivningen finns dock inga föreskrifter eller bestämmelser som står i strid med nu sökt vattenverksamhet. De två brunnarna i Vitaby och brunnen i Almdala ligger samtliga belägna utanför detaljplanelagt område och de omfattas inte heller av någon områdesbestämmelse. Den sökta vattenverksamheten står därför inte i strid med bestämmelsen i 2 kap 6 § 3 st miljöbalken.

Teknisk beskrivning

Almdala

Almdalabrunnen, vilken är belägen inom fastigheten L, är utförd 1996 och har ett totaldjup på 13 m. Brunnen är nedförd i jordlager och vatten från brunnen används inte i dagsläget. När vattnet har kopplats upp på det kommunala nätet kommer det att ledas till Vitaby vattenverk för att blandas, luftas och filtreras. På brunnsfastigheten finns i dag en avloppsanläggning och en jordvärmeanläggning. Dessa kommer att tas ur drift inför idrifttagandet av brunnen. Fortsatt provtagning kommer att utföras för att säkerställa god vattenkvalitet.

I syfte att verifiera resultaten från provpumpningen som utfördes 1997 samt att undersöka hur brunnen påverkats av att ha stått oanvänd, har provpumpning utförts under 7 dagar. Provpumpningen visade att brunnens kapacitet hade minskat jämfört med när den anlades. För att få upp kapacitet gjordes en rensblåsning och därefter ett nytt kapacitetstest. Uttaget under provpumpningen har i medeltal varit 200 l/min. Under provpumpningen mättes grundvattennivåerna i två bergborrade brunnar samt en jordlagerbrunn. Vid provpumpningens början och slut har vattenprover tagits från brunnen. Resultatet av proverna visar att vattnet är mjukt med något förhöjda

radonhalter men tjänligt som dricksvatten enligt Livsmedelsverkets gällande normer.

Influensområdets yta har beräknats med stöd av den årliga grundvattenbildningen i området samt det ansökta uttaget och dess utbredning antas följa isälvsavlagringens utbredning. Då man vid mätningen inte haft möjlighet att ta hänsyn till läckage från berggrundmassivet bör angivet influensområde ses som maximal utbredning. Uttaget ur Almdalabrunnen beräknas till max 345 m³/dygn och uppskattat årsmedelvärde för grundvattenbildning uppgår till ca 250 mm/år. Influensområdets area uppgår således till ca 0,5 km².

S:t Olof

Brunnen S:t Olof B1, vilken är belägen inom fastigheten K, är utförd 2008 och har ett totaldjup på 100 m. Brunnen S:t Olof B2, vilken är belägen inom fastigheten I, är utförd på 1970-talet och har ett okänt totaldjup på minst 51 m. Brunnen B1 är nedförd i urberg av gnejs och brunnen B2 är nedförd i sandsten. Vattnet från de båda brunnarna leds idag i en delvis gemensam ledning till vattenverket där det filtreras från järn och mangan och leds sedan vidare till lågreser-voar för UV-ljus behandling. Därefter distribueras vattnet ut till abonnent.

I syfte att beskriva berggrundens hydrogeologiska egenskaper provpumpades S:t Olof B1 under 21 dygn med ett uttag på 74 l/min. S:t Olof B2 konstantpumpades med start fem dagar innan påbörjad provpumpning. Uttaget ur B2 var 140 l/min innan provpumpningen och sjönk sedan till 117 l/min. Under provpumpningen mätte kommunen grundvattennivåerna i bergborrade brunnar samt en jordlagerbrunn. Med stöd av utförd provpumpning har kommunen kunnat räkna fram influensområdet för nu sökta uttag. I samband med provpumpningens avslutande togs vattenprov från båda brunnarna. Resultaten visade att vattnet var tjänligt som dricksvatten enligt gällande normer. Resultaten visade även att vattnet i brunnen B1 var medelhårt med förhöjda halter av fluor, järn och mangan samt att vattnet i brunn B2 var medelhårt med förhöjda halter av fluor.

Vitaby

Brunnen Vitaby B1, vilken är belägen inom fastigheten C, är utförd 1976 och har ett totaldjup om 121 meter. Brunnen Vitaby B2, vilken är belägen inom fastigheten J, är utförd före 1969 och har ett totaldjup om 110 m. Båda brunnarna när nedförda i urberg av gnejs. Vattnet från brunnarna leds idag delvis genom gemensam ledning till vattenverket där det delas och i två produktionslinjer med fällning följt av filtrering. Därefter leds vattnet till en lågreservoar varifrån det efter behandling med UV-ljus distribueras ut till abonnent.

I syfte att beskriva berggrundens hydrogeologiska egenskaper provpumpades Vitaby B2 under 16 dygn med ett uttag på 62 l/min. Vitaby B1 konstantpumpades med start 13 dagar innan påbörjad provpumpning. Uttaget ur B1 var ca 240 l/min innan provpumpningen och sjönk sedan till ca 220 l/min. Under provpumpningen mätte kommunen grundvattennivåerna i bergborrade brunnar samt en jordlagerbrunn. Med stöd av utförd provpumpning har kommunen kunnat räkna fram influensområdet för nu sökta uttag. I samband med provpumpningens avslutande togs vattenprov från båda brunnarna. Resultaten visade att vattnet var tjänligt som dricksvatten enligt gällande normer. Resultaten visade även att vattnet i brunnen B1 var medelhårt med något förhöjda halter av mangan samt att vattnet i brunn B2 var medelhårt järn- och manganfattigt vatten.

Gemensam vattenbalans

Tillrinningsområdet för de tre vattentäkterna Almdala, S:t Olof och Vitaby uppgår till ca 26 km². Förutsatt en grundvattenbildning om 100 mm/år till berg och jord ger detta en nybildning av grundvatten till berg och jord i området på ca 2,6 Mm³/år. Befintliga tillståndsgivna grundvattenuttag inom tillrinningsområdet utgörs av Torups gård, med rätt till grundvatten-bortledning om maximalt 35 000 m³/år, samt uttag som med föreliggande ansökan kommer att upphävas. Inom området finns det enligt kommunens uppgifter 149 hushåll som inte har kommunalt vatten. För dessa hushåll har kommunen bedömt en grundvattenförbrukning om ca 30 000 m³/år eller 0,53 m³/hushåll/dygn. För mindre lantbruksfastigheter inom området har förbruk-

ningen också uppskattats till 30 000 m³/år. Några i övrigt konkurrerande grundvattenuttag finns inte inom området. Av detta följer att nyttjandegraden ligger på ca 13 procent av nybildningen. Det ska avslutningsvis tilläggas att förslagna uttagsmängder innebär en minskning av den totala volymen vatten som får tas från grundvattentäkterna enligt nuvarande tillstånd.

Miljökonsekvenser

Almdala

Naturmiljö

Naturmiljön, som utgörs av åker- och betesmark samt mindre partier skog, bedöms inte påverkas negativt av ansökt verksamhet.

Områdesskydd

Strandskydd är det enda områdesskyddet inom vilket brunnen är belägen. Ansökt verksamhet bedöms inte påverka det aktuella områdesskyddet och dess syfte.

Grundvattenkvalitet och vattenbalans

Analysresultat från vattenprover tagna vid provpumpning av brunnen visar inte på halter som överskrider Livsmedelsverkets gällande normer för dricksvatten. Avloppsanläggningen och jordvärmeanläggningen på brunnfastigheten kommer att tas ur drift för att möjliggöra nyttjande av vattnet i brunnen och fortsatt provtagning kommer att utföras för säkerställandet av god vattenkvalitet. Utförda undersökningar visar att sökt uttag inte kommer ha någon negativ påverkan på grundvattenkvalitet eller på vattenbalansen i området.

S:t Olof

Naturmiljö

Naturmiljön utgörs av skogs- och jordbruksmark samt bebyggelse. Naturvårdsområdet väster och söder om S:t Olof ingår inte i något utpekade skyddade område. Inom influensområdets södra del ligger rikkärret Lindgrens äng. En förväntad grundvatten-

avsänkning på 0,3-1 meter bedöms inte påverka varken naturvårdsområdet eller rikkärret negativt. Sammantaget bedöms påverkan på naturvårdsområdet utanför influensområdet och naturmiljön i övrigt inom influensområdet inte uppstå.

Grundvattenkvalitet och vattenbalans

Uttagen görs ur en definierad och statusklassad grundvattenförekomst där kemisk och kvantitativ status är klassad som god. Analysresultat av vattenprover från provpumpning i brunnarna visar inte på halter överskridande Livsmedelsverkets gällande normer för dricksvatten. Utförda undersökningar visar att sökt uttag inte kommer att ha någon påverkan på grundvattenkvalitet eller vattenbalansen i området.

Ytvatten förekomst

Rörums södra å rinner genom influensområdet för vattentäkten. Ytvattenförekomstens ekologiska status är klassad som måttlig och dess kemiska status som ej god. Grundvattenpåverkan i jordlagren vid Rörums södra å är mindre än 0,3 meter. Det finns inget som tyder på att det skulle finnas ett nedåtriktat läckage av ytvatten. Sammantaget bedöms sökt verksamhet inte ha någon påverkan på ytvattenförekomsten i Rörums södra å.

Vitaby

Naturmiljö

Naturmiljön utgörs av bebyggelse, trädgårdsmiljöer, mindre skogspartier och jordbruksmark. De grundvattenuttag som gjorts i området visar inga indikationer på att olägenhet eller skada har uppstått till följd av uttagen. Ansökt uttag bedöms inte medföra någon påverkan på områdets naturmiljö.

Natura 2000

Utanför beräknat praktiskt influensområde återfinns två Natura 2000-områden: Klammersbäck-Torup samt Torups ängar. I Natura 2000-området Klammersbäck-Torup har fiskarter påträffats i Klammersbäcken som kantas av lövskog och omges av ängs- och betesmark. Områdets jordart utgörs av lerfria moränlager samt sandsiltiga issjösediment och berggrunden varierar mellan lerskiffer och sandsten. Natura

2000-området Torups ängar utgörs av löv- och granskog. I området finns diken som avvattnar till Klammersbäck och grundvattnet går i dagen på flera platser. Berggrunden utgörs av gnejs överlagrad med morän och moränlera. Påverkan på områdena kan uppstå om ansökt verksamhet medför en grundvattenavsänkning av betydelse och med genomslag i jordlagren. Risken för påverkan av de båda områdena bedöms dock som försumbar och det saknas därför anledning till särskild prövning. Med beaktande av påverkansområdenas avstånd från de båda områdena samt de volymer vatten som sökt tillstånd avser, är den sammantagna bedömningen att ansökt verksamhet inte kommer att medföra någon risk för skada eller påverkan på Natura 2000-områdena.

Grundvattenkvalitet och vattenbalans

Uttagen görs ur en definierad och statusklassad grundvattenförekomst där kemisk och kvantitativ status klassas som god. Analys av vattenprover från provpumpning i brunnarna visar inte på halter överskridande Livsmedelsverkets gällande normer för dricksvatten. Utförda undersökningar visar att sökt uttag inte kommer ha någon negativ påverkan på grundvattenkvalitet eller vattenbalansen i området.

Övriga gemensamma miljökonsekvenser

Enskilda brunnar och energianläggningar

Jordvärmeanläggningen och avloppsinfiltrationsanläggningen i anslutning till uttagsbrunnen i Almdala kommer att tas ur drift innan vattentäkten tas i bruk. Kommunens grundvattenuttag riskerar att påverka uttagsmöjligheterna ur en enskild grävd brunn i Vitaby. Denna brunn används dock inte i nuläget. I övrigt är bedömningen att uttagen inte påverkar övriga enskilda brunnars funktion.

Sättningsrisker

Med beaktande av de geologiska förutsättningarna i området och utförd sättningsberäkning bedöms risken för sättningar vara mycket liten.

Upphöra med grundvattenbortledning

Simrishamns kommun ansöker även om att få upphöra med uttagen i fyra brunnar som sedan länge är tagna ur drift. Tre av dessa brunnar har inte använts på över 30 år och den fjärde brunnen togs ur drift för över 12 år sedan. Det har inte konstaterats några som helst negativa konsekvenser av att brunnarna tagits ur drift.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis gör kommunen bedömningen att nu sökta verksamhet inte kommer att medföra någon oacceptabel miljöpåverkan eller skada på några allmänna eller enskilda intressen.

Tillåtlighet

Tillåtlighet enligt 2 kap miljöbalken

Kommunen har genom egen personal och genom anlitate tekniska konsulter erforderlig kunskap för att bedöma eventuella miljö- och hälsorisker som skulle kunna uppkomma i samband med den sökta vattenverksamheten.

I ansökan jämte bilagor redovisade yrkanden och villkor bedöms utgöra tillräckliga försiktighetsmått för att motverka att verksamheten riskerar att medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Kemiska produkter som kan medföra risk för skada på människors hälsa eller miljön kommer inte att användas.

Som redovisats ovan bedöms ansökan inte stå i strid med någon detaljplan eller områdesbestämmelse.

Ansökan som dels innebär en utökning av en etablerad och tillståndsgiven kommunal grundvattentäkt bedöms i övrigt inte strida mot de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken.

Tillåtlighet enligt 3 - 4 kap miljöbalken

De sökta åtgärderna bedöms inte stå i strid med någon bestämmelse i 3 eller 4 kap miljöbalken.

Tillåtlighet enligt 11 kap miljöbalken

Ansökan avser dels lagligförklaring och tillstånd till redan befintliga brunnar ävensom tillstånd till utökat uttag ur redan tillståndsprövad brunn i dom A9/1969. Härtill ansöker kommunen om att domstolen skall upphäva tillstånd till grundvattenuttag i ett flertal brunnar i dom A9/1969. Av detta följer att påverkan på vattenbalansen i området blir synnerligen begränsad i förhållande till dagens situation. Kostnaden för anläggande av de brunnar för vilka kommunen söker lagligförklaring och tillstånd till torde i dagsläget vara helt avskrivna, dock att de vid respektive anläggningstidpunkt sammanlagt inte torde ha överstigit 250 000 kr i anläggningskostnad.

Som redovisats ovan bedöms de sökta verksamheterna, vilka är belägna i norra delen av Simrishamns kommun, inte medföra någon skada eller oacceptabel påverka på några allmänna eller enskilda intressen. Med beaktande härav anser kommunen att ett bifall till ansökan, vilket berör verksamhet av betydande allmännyttig karaktär, inte står i strid med bestämmelsen i 11 kap 6 § miljöbalken.

Förslag till villkor

Kommunen föreslår att följande villkor föreskrivs för tillståndet.

1. Verksamheten skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angivits i ansökan jämte bilagor samt enligt vad kommunen i övrigt har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Vattenuttagen från respektive brunn får per dygn räknat högst uppgå till följande volymer, S:t Olof B1 108 m³/d, S:t Olof B2 288 m³/d, Vitaby B1 432 m³/d, Vitaby B2 93 m³/d och Almdala 345 m³/d. Uttagen från brunnar får tillsammans aldrig överstiga 980 m³/d.
3. Från vattentäkterna bortlett grundvatten skall mätas med summerande vattenmätare.

4. Senast tre månader efter det att domen vunnit laga kraft skall ett kontrollprogram tas fram efter samråd med länsstyrelsen.
5. När ersättningsbrunn tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten samt bortledning och uttag från sådan brunn ska ske i enlighet med villkor som gäller för den ursprungliga brunnen.

Samråd

Samråd enligt 6 kap miljöbalken har skett med Länsstyrelsen i Skåne den 27 november 2017. Samrådet med länsstyrelsen kompletterades sedan den 6 februari 2018 med en kompletterande redovisning om risken för påverkan på kringliggande Natura 2000 områden, belägna utanför respektive täkts påverkansområde. Härefter har samråd skett under perioden 2018-06-21 till och med 2018-08-27 med Ystad-Österlenregionens miljöförbund och med enskilda särskilt berörda och allmänhet genom brevutskick och genom kungörelse i dagspress. Med enskilda särskilt berörda avses ägare till fastigheter som är belägna inom respektive angivet praktiskt influensområde och som inte är anslutna till kommunalt dricksvatten. Länsstyrelsen har i beslut av den 17 oktober 2018 fastställt att den sökta verksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Motstående intressen

Förutom risken för påverkan på uttagsmöjligheterna ur en enskild grävd brunn i Vitaby, vilken enligt fastighetsägaren inte är i bruk, bedömer kommunen att den sökta vattenverksamheten inte riskerar att skada och eller medför någon oacceptabel miljöpåverkan på några allmänna eller enskilda intressen.

INKOMNA YTTRANDEN

Bemötande av synpunkter från remissmyndigheter

Länsstyrelsen Skåne samt **SGU** har i sina yttranden framställt begäran om komplettering avseende uppgifter kring vattenbalansen och beräkningsförutsättningar.

Grundvattenbildningen i berg.

Länsstyrelsen anför: ”*I ansökan framgår även att grundvattenbildningen i berg beräknas till 100 mm/år, även om SGU i en rapport från 2017 konstaterar att det inte*

finns belägg för att den är större än 50 mm/år under ostörda förhållanden. I ansökan konstateras att provpumpningen har genomförts i ett område med komplex och svårtolkad geologi, och tidigare undersökningar har visat att det på vissa håll i närområdet, exempelvis vid Rörum, påträffats mer vatten än förväntat.”

Sökanden menar precis som SGU att under ostörda förhållanden, dvs. när inga större uttag görs från något av jord- eller berggrundsmagasinen så är grundvattennivåerna tämligen lika och grundvattenbildningen relativt liten, 0 - 50 mm/år, det finns helt enkelt ingen eller lite "plats" för större grundvattenbildning, utan en stor del av nettonederbörden läcker ut och rinner av som ytvatten. Däremot när det som i detta fallet råder störda, dvs. avsänkta förhållanden, finns det en skillnad i grundvattennivåerna i jord- och berglagren som möjliggör större grundvattenbildning. Genom att det finns en sänktratt utbildad kring en täkt i berg, finns det förutsättningar för större grundvattenbildning (100 mm/år) till bergmagasinet.

Vattenbalans

SGU anser att det föreligger behov för mer lokala vattenbalansbedömningar avseende befintliga och planerade uttag än vad som redovisas. Istället för att tillgodogöra sig hela det utpekade tillrinningsområdet för de tre uttagen sammantaget, förordar SGU separata vattenbalansberäkningar. Det är SGU:s uppfattning att tillrinningsområdet för uttaget i S:t Olof skiljer sig från tillrinningsområdet för övriga uttag genom den ytvattendelare som skär tvärs genom de undersökta områdena strax norr om S:t Olof. Vidare anser SGU att sökanden bör resonera kring och ta hänsyn till att Almdalas uttagsvolym inte kan tillgämpliggöras Vitabys vattenbalans.

Sökanden: Precis som SGU påpekat finns det en ytvattendelare mellan St Olof och Vitaby. Däremot är det inte känt att det skulle finnas någon motsvande grundvattendelare i gnejsberggrunden som utgör huvudakvifären för vattentäkterna och Sökanden menar därför att vattenbalansberäkningen kan göras för de olika täkternas gemensamma tillrinningsområde. Täkten i Almdala tar visserligen sitt vatten primärt från isälvsmaterial i jordlagren, men provpumpningen visade att det även finns viss kontakt med underliggande berggrund. Vattenbalansberäkningen för det gemensamma området visar på en relativt låg nyttjandegrad, ca 11% av grundvattentillgången. En omräkning för tre separata vattenbalansberäkningar skulle troligen bara ge marginella skillnader i nyttjandegrad för respektive områden, medan den samlade bedömningen ca 11% nyttjandegrad för det gemensamma området kvarstår.

Grundvattenkvalitet

SGU vill understryka vikten av fortsatta analyser av BAM i uttag från brunnen i Almdala, då närheten till järnvägsbank indikerar stor risk för fortsatt påverkan härav. Vidare anser SGU att prover för analys av kadmium och bly bör uttas från samtliga uttagsbrunnar (men speciellt de bergborrade brunnarna), då uttagen görs i utpekade riskområden för förhöjda halter av dessa metaller. Inga sådana analysresultat redovisas i ansökan.

Sökanden: Analysresultat avseende kadmium och bly finns redovisade för Almdala i provpumpningsrapporten, från provtagning 2017-03-29 med Pb=0,077 µg/l och Cd=0,12 µg/l, vilket är klart under gällande gränsvärde på 10 µg/l respektive 5 µg/l. För samtliga uttagsbrunnar har kompletterande prover tagits.

Beräkningsförutsättningar

Överlag anser SGU att provpumpningarna ska redovisas tydligare och utvärderas mer ingående, samt att slutsatser om långsiktiga uttag motiveras tydligare. Exempelvis bör eventuella nederbördstillfällen under långtidsprovpumpningar redovisas, och utvärderingen bör inkludera en grundlig analys av eventuella effekter av negativa hydrauliska gränser vilket skulle påverka möjligheten till långsiktiga uttag. Exempelvis anser SGU att den tilltagande avsänkningen i såväl pumpbrunn som observationsbrunnar mot slutet av pumpningen i S:t Olof B1 kan vara en effekt av just en negativ hydraulisk gräns. Samma analys bör göras även för de andra två provpumpningarna. SGU rekommenderar därför att provpumpningarna utvärderas transient med identifikation av flödesregimer och hydrauliska ränder.

Även Sökanden har noterat den ökande avsänkningen vid provpumpningen av B1 och håller med om att det skulle kunna visa på en hydraulisk gräns. Någon transient utvärdering visas inte i denna ansökan på grund av att det i detta fall rör sig om lagligförklaring av en i princip redan stationär täkt som redan varit i drift sedan länge. Drifterfarenheter över lång tid har visat att även om det finns vissa hydrauliska gränser så har det ingen praktisk betydelse, brunnarna levererar den vattenmängd som de förväntas göra med måttliga interna avsänkningar.

Både gnejsberggrundens strukturgeologi och förekomsten av parallella diabasgångar gör att grundvattenmagasinet inte är homogent utan är mer elipsformat, utsträckt i viss längdriktning och med begränsningar vinkelrätt mot längdriktningen, vilket kan tolkas som negativa hydrauliska gränser. Avsänkningstrattens form tar alltså hänsyn till magasinets negativa gränser.

Härutöver anför SGU att de anser att sökt tillstånd bör tidsbegränsas. De skäl som anförts av SGU i denna del är i princip desamma som brukar anföras vid alla typer av tillståndsprövningar för grundvattenbortledning.

Sökanden: Eftersom förhållandena på plats inte på något sätt är extrema och då kommunen bedrivit kommunal vattentäkt i området under lång tid saknas det skäl att, i strid med vad mark- och miljööverdomstolen anført i tidigare domar, tidsbegränsa nu sökta uttag.

Vad gäller SGU:s synpunkter på kommunens yrkande c) om ersättningsbrunn, så har kommunen inga synpunkter på att ett tillägg görs på sätt SGU föreslår, dock att texten bör ges följande formulering "till samma akvifer och av samma konstruktion".

Ystad-Österlenregionens miljöförbund har inte något att erinra mot ansökt verksamhet utan har endast framfört synpunkter på att nu gällande områdesgränser och föreskrifter för vattenskyddsområdet bör uppdateras, något som dock inte kan ske inom ramen för nu aktuell prövning. Vad gäller övriga remissmyndigheter så har dessa avstått från att yttra sig i målet.

Bemötande av synpunkter från enskilda fastighetsägare

Påverkan på enskilda brunnar

Flera fastighetsägare har inkommit med synpunkter och uttryckt oro för att nu sökta uttag skall komma att påverka deras enskilda brunnar. I denna del är det viktigt att slå fast att det, förutom i Almdala, har bedrivits kommunal vattentäkt på plats under många år och att merparten av de uttag som sker redan är etablerade och att nu föreliggande ansökan, där flera brunnar kommer att tas ur bruk, kommer att innebära ett sammanlagt mindre grundvattenuttag än vad kommunen haft rätt till enligt gällande tillstånd.

Vad gäller risken för skada på enskilda brunnar så har kommunen låtit Sweco Environment AB utföra omfattande provpumpningar och beräkningar. Till dessa utredningar skall läggas de empiriska erfarenheter av grundvattenbortledning på platsen som kommunen har sedan mer än fyrtio år. Med beaktande av de utredningar som utförts och det förhållande att grundvattenbortledningen inte kommer att öka i förhållande till i dag gällande tillstånd, gör kommunen bedömningen att risken för skada på enskilda brunnar är mycket liten. Detta sagt så har kommunen en lagstadgad skyldighet att kompensera alla fastighetsägare som drabbas av skada förutsatt att skadan beror på kommunens grundvattenuttag.

Samlad miljöbedömning

Flera fastighetsägare har i likartade yttranden haft synpunkter på avsaknad av samlad bedömning av verksamhetens miljöpåverkan, på MKB och på kommunens möjlighet att anlägga ersättningsbrunnar. Kommunen anser att ansökan jämte bilagor och MKB väl belyser den förväntade miljöpåverkan och att MKB som sådan och med hänvisning till de regler i 6 kap miljöbalken som i dag gäller för en MKB för vilket beslut fattats om icke betydande miljöpåverkan väl redovisar miljökonsekvenserna av sökt verksamhet. Vad slutligen gäller frågan om tillstånd till ersättningsbrunnar så har de praktiska influensområdena beaktat det förhållande att en ersättningsbrunn kan komma att placeras upp till trettio meter från varje befintlig brunn. Kommunen har gått med på att justera yrkandet vad gäller tillstånd till ersättningsbrunnar så att dessa brunnar skall vara av samma typ som den brunn som de skall ersätta och att vattnet från ersättningsbrunnen skall tas från samma akvifer eller djup som den tidigare brunnen.

Anmälan om oförutsedd skada

Avslutningsvis så har flera fastighetsägare och fastighetsägarna till M m.fl. vilka anlitat ombud, framfört yrkanden om att tid för anmälan om oförutsedd skada skall bestämmas till 20 år. Kommunen bestrider dessa yrkanden men kan gå med på att tiden för anmälan av oförutsedd skada bestäms till 10 år och att denna tid börjar löpa från dag för dom i målet.

Tidsbegränsat tillstånd m.m

Vad gäller fastighetsägarna till M m.fl. så har de även yrkat tidsbegränsning av nu sökta uttag och krav på ersättning om deras brunn påverkas negativt och att kommunen då skall bekosta anslutningen till det kommunala vattennätet. Kommunen bestrider yrkandet om tidsbegränsning och hänvisar i denna del till vad som anförts under bemötandet av synpunkterna från SGU. Vad gäller yrkandet om påverkan, skada m m så bestrider kommunen yrkandet såsom det är utformat. Det sagt så har kommunen på sätt anförts tidigare en lagstadgad skyldighet att kompensera alla som drabbas av skada förutsatt att denna beror på kommunens vattenuttag. Hur en sådan kompensation de facto kommer att ske måste dock alltid avgöras från fall till fall och först sedan en skada väl har inträffat.

Avslutningsvis och på sätt anförts ovan i anslutning till Ystad-Österlenregionens miljöförbunds yttrande så ligger frågor rörande befintligt och eventuellt tillkommande vattenskyddsområde samt föreskrifter för dessa utanför den prövning som skall ske i förevarande mål.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling 11 mars 2019.

Miljökonsekvensbeskrivning

Nu tillståndsprövad verksamhet har av Länsstyrelsen i Skåne län bedömts inte få betydande miljöpåverkan. Detta innebär att sökanden endast behöver upprätta en så kallad liten miljökonsekvensbeskrivning. Det har i målet invänts att den av sökanden gjorda miljökonsekvensbeskrivningen har brister vad gäller redovisning av nollalternativ, alternativ lokalisering, vattenbalansräkning samt påverkan från bekämpningsrester, varför miljökonsekvensbeskrivningen inte skulle kunna läggas till grund för prövningen av ansökan i detta fall. Även med beaktande av de invändningar som gjorts beträffande miljökonsekvensbeskrivningen bedömer domstolen att det inte framkommit tillräckliga omständigheter för att frångå bedömningen att det är tillräckligt med liten miljöbedömning och att denna beskriver de väsentliga miljöeffekter som den tillståndsprövade verksamheten kan ge upphov till. Den kan därför ligga till grund för prövningen i detta fall. I detta sammanhang vill domstolen även påpeka att då det rör sig om en liten miljöbedömning föreligger inte något krav på att denna ska godkännas av domstolen.

Omprövning av tidigare tillstånd

Sökanden har genom bland annat resultaten från utförda provborrningar och gjorda bedömningar beträffande den totala vattenbalansen för området visat att ett uttag i enlighet med sökandens ansökan kan tillåtas för brunn Vita B2 (brunn G 5 i dom A/1969). Det föreligger således inte något hinder mot att ompröva domen vad gäller uttag och villkor för detta såvitt avser brunn Almdala.

När det gäller upphävandet av tillståndet för bortledning och uttag från brunn G2 på fastigheten E, brunn G3 på fastigheten G, brunn G4 på fastigheten F och brunn G8 på fastigheten H har sökanden angivit att dessa brunnar sedan lång tid inte brukats och att de utrivits. Det har inte målet framkommit något som motsäger dessa uppgifter från sökanden och det har inte heller från sakägare anförts några invändningar mot att tillståndet upphävs i enlighet med ansökan. Den enskilde är vidare fri att råda över sin egendom och en verksamhetsutövare bestämmer själv om denne vill bedriva den tillståndspliktiga verksamheten eller inte. Det följer av allmänna rättsgrundsatser att en verksamhetsutövare får begära att dennes tillstånd ska återkallas när den tillståndspliktiga verksamheten har upphört eller inte kommer att utnyttjas. Domstolen gör därför bedömningen att det inte finns några hinder mot att upphäva tillståndet för de fyra brunnarna.

Domstolen vill i detta sammanhang erinra om att någon omprövning inte gjorts avseende tillståndet för den brunn som är benämnd G 7 i dom A/1969. Beträffande denna brunn kvarstår tillståndet enligt nu omnämnda dom oförändrat.

Tidsbegränsning av tillståndet

Det har i målet framförts yrkanden om en tidsbegränsning av tillståndet. I detta fall rör det sig om vattenuttag för allmän vattenförsörjning vilket får bedömas vara ett intresse av stor vikt. Dessutom har fyra av brunnarna varit i drift under många år utan att någon negativ påverkan har skett. Allmän vattenförsörjning är vidare inte en så-

dan verksamhet som plötsligt upphör ej heller omfattas av ny teknik som gör att vattenbehovet minskar med tiden. Domstolen anser därför inte att tillståndet ska tidsbegränsas.

Rådighet

Sökanden är ägare till samtliga brunnfastigheter utom D och C. För dessa sistnämnda fastigheter föreligger servitutsavtal från 1995 respektive 1977 som medger rätt att bedriva vattentäkt på fastigheterna. Sökanden har därför sådan rådighet som krävs enligt 2 kap 1 § lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten. Eftersom ansökan avser tillstånd till vattentäkt för kommunal vattenförsörjning har kommunen därtill rådighet jämlikt 2 kap 4 § 2 p lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet för att bedriva den sökta vattenverksamheten.

Tillåtlighet

Befintligt område med vattenuttag strider inte mot gällande detaljplan eller områdesbestämmelser som gör att verksamheten inte skulle vara tillätlig. Mark- och miljödomstolen konstaterar att det för Simrishamns kommun finns ett behov av lagligförklaring av befintliga vattenbrunnar, tillstånd till ytterligare vattenbrunnar samt tillstånd för vattenuttag för den allmänna vattenförsörjningen.

Vattenbalans

Vid huvudförhandlingen har sökanden med anledning av SGU:s synpunkter redovisat vattenbalansberäkningar som inte bygger på att samtliga i ansökan angivna brunnar har ett gemensamt tillrinningsområde, utan där en uppdelning skett med hänsyn till att brunnarna är belägna inom tre delområden med varsitt eget tillrinningsområde. Domstolen kan konstatera att även med en sådan uppdelning föreligger ett stort överskott av vatten i akvifären när alla uttag inklusive nu sökta uttag togs med i beräkningen. Med anledning härav och då det inte framkommit något i målet som ger anledning att ifrågasätta den av sökanden redovisade beräkningen anser domstolen att det med hänsyn till vattenbildning och grundvattenbalans finns

förutsättningar att bevilja ett uttag i enlighet med ansökan från sökanden. I denna bedömning har domstolen också vägt in, att redan i dag sker vattenuttag vid Vitaby, och S:t Olofs vattentäkter och att denna verksamhet pågått under lång tid utan att några negativa effekter uppstått på miljön eller människors hälsa. Det finns inte heller, förutom en brunn som inte används, inga enskilda vattenbrunnar inom närområdet som kommer att påverkas negativt av det sökta uttaget.

Framförda invändningar

Enskilda har motsatt sig ansökan och anfört synpunkter mot denna med hänvisning till att verksamheten i enlighet med ansökan kan medföra vattenskyddsområdesbestämmelser som påverkar deras befintliga verksamheter. Vattenskyddsföreskrifter är inget som hanteras i en tillståndsansökan och kan därför inte heller beaktas inom ramen för denna tillståndsprövning.

Invändningar har även anförts mot ansökan, avseende grundvattensänkning, på grund av att denna påstås kunna innebära sättningsrisker. Av det underlag som redovisats av sökanden framgår att marken inom området inte består av några sättningsbenägna marker. Domstolen kan vidare konstatera att verksamheten pågått i många år utan att några sättningskador uppstått. Med stöd av dessa överväganden anser domstolen att det inte finns något fog för att avslå ansökan med hänvisning till risken för sättningskador.

Flera enskilda har framfört synpunkter på att Mölleån inte behandlats i miljökonsekvensbeskrivningen. Mölleån är inte något klassat vattendrag. Ån uppfattas som ett dike som rinner igenom området. Ytvattnet kan inte påverkas av de fyra djupborrade brunnarna. Mölleån tangerar dock även kommunens jordlagerbrunn där viss påverkan på ån skulle kunna ske. Ån/diket har inte uppgetts innehålla några känsliga biotoper eller arter varför någon eventuell påverkan inte särskilt behöver utredas.

Det har i målet också anförts invändningar att samrådet som föregått ansökan inte skett på rätt sätt på grund av att utskick av samrådshandlingarna inte skett till samtliga fastighetsägare inom influensområdet. Av underlaget i målet framgår att sökanden har avgränsat sin sakägarkrets till de som kan bli påverkade av verksamheten och gjort ett riktat utskick med inbjudan till samråd till dem. Utöver detta har sökanden i ortspressen kungjort att samråd ska hållas. Mark- och miljödomstolen bedömer att med nu beskrivna förfarande får sökande anses uppfyllt erforderliga krav vad gäller att tillse att de som kan vara berörda av verksamheten får kännedom om samrådet.

Övrigt

Mark- och miljödomstolen finner att den sökta verksamheten är förenlig med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. 2-7 §§ miljöbalken och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. samma balk. Mark- och miljödomstolen anser vidare att några sådana skador eller olägenheter som anges i 2 kap. 9 § miljöbalken inte kan förväntas. Undersökningarna inom influensområdet samt utförd vattenbalansberäkning har visat att grundvattenuttagen inte kan antas föranleda skador eller olägenheter som inte kan ersättas.

Villkor

Enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken är det verksamhetsutövarens skyldighet att vidta de försiktighetsmått som krävs för att ingen olägenhet ska uppstå för människors hälsa och miljön, dock med den förutsättningen att det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa krav. Mark- och miljödomstolen anser att utöver de villkor som sökanden har föreslagit för verksamheten behövs även villkor om att den bortledda vattenmängden bör journalföras. Mark- och miljödomstolen fastställer de villkor för tillståndet som framgår av domslutet.

Kontroll

För kontroll av påverkan på omgivningen ska ett kontrollprogram upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten enligt vad sökanden föreslagit. I övrigt hänvisar mark- och miljödomstolen till kravet på verksamhetsutövarens egenkontroll enligt

vad som anges i 26 kap. 19 § miljöbalken vid upprättande av kontrollprogrammet i övrigt.

Arbetstid

Enligt de uppgifter som sökanden vid huvudförhandlingen lämnat beträffande brunn Almdala är denna inte i drift och inte inkopplad på det allmänna va-nätet. Detta förväntas enligt sökanden ske inom tre till fem år. För ledningsdraging och driftsättande av denna brunn har sökanden därför yrkat på en arbetstid om fem år. Det har inte framkommit något i målet som ger anledning att ifrågasätta dessa uppgifter från sökandens sida och det har inte heller anförts några invändningar mot sökandens yrkande. Mot denna bakgrund bifaller domstolen sökandens yrkande om en arbetstid om fem år för brunn Almdala. Övriga brunnar i ansökan är redan anlagda och tagna i drift, varför någon arbetstid inte ska bestämmas för dem.

Oförutsedd skada

I målet har framförts yrkanden om att tiden för anmälan av oförutsedd skada ska bestämmas till 20 år från lagakraftvunnen dom.

Sökanden har under målets handläggning ändrat sitt yrkande så att tiden för oförutsedd skada ska bestämmas till tio år räknat från lagakraftvunnen dom för de brunnar som inte behöver någon arbetstid. Med beaktande av att verksamheten pågått länge och att inga enskilda intressen bedöms kunna påverkas negativt anser mark- och miljödomstolen att tiden för oförutsedd skada kan bestämmas enligt sökandens förslag. För brunn Almdala ska dock tiden för anmälan om oförutsedd skada räknas från arbetstidens utgång.

Omprövning av tillstånd

Enligt 22 kap. 25 § första stycket punkt 15 miljöbalken ska domstolen i en tillståndsdom bestämma den förlust av vatten som tillståndshavaren enligt 31 kap. 22 och 23 §§ miljöbalken är skyldig att underkasta sig utan ersättning. Av 31 kap. 22 § andra stycket punkt 3 samma balk följer, att det i fråga om grundvattenuttag ska förordnas att en del som inte ersätts ska bestämmas till högst en femtedel och lägst en

tjugonedel av värdet av den vattenmängd som omfattas av tillståndet. Domstolen bestämmer andelen till en tjugonedel.

Ersättningsbrunnar

Anläggande av ersättningsbrunn i enlighet med vad sökanden yrkat utgör en egen vattenverksamhet som kräver tillstånd (se Högsta domstolens dom av den 27 mars 2020 i mål T 1013-19).

Vad gäller tillstånd till anläggande av i ansökan angivna ersättningsbrunnar anser domstolen att utredningen är tillräcklig för en prövning även av dessa. Vidare anser domstolen att det finns förutsättningar att ge tillstånd till anläggande av dessa brunnar och bortledning av tillståndsgiven mängd vatten vid den nya lokaliseringen. Ersättningsbrunnarna är så närbelägna de ursprungliga brunnarna att någon större skillnad vad gäller influensområde och påverkan på vattenförhållandena inte kan bedömas föreligga.

Eftersom tillståndet till ersättningsbrunnar avser arbeten för vattenverksamhet ska en arbetstid anges och enligt domstolens bedömning finns förutsättningar att bestämma arbetstiden till tio år från lagakraftvunnen dom och tiden för oförutsedd skada till fem år.

Vid huvudförhandlingen har sökanden efter påpekande från T.E. anfört att tillståndet att anlägga ersättningsbrunn såvitt avser fastigheten C ska begränsas på sätt så sätt att ersättningsbrunn enbart får anläggas inom den del av nu omnämnda fastighet som på Lanmäteriets fastighetsregisterkarta är benämnt som område 1.

Ogillade yrkanden

De yrkanden eller synpunkter som framförts i målet och som domstolen inte särskilt bemött, ogillas.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att ändra den tidigare preliminärt bestämda prövningsavgiften om 28 360 kr.

Rättegångskostnader

A.A. och T.A.

A.A. och T.A. har yrkat på en ersättning för rättegångskostnader med totalt 145 584 kronor varav 110 250 kronor avser arbete, 6 217 avser utlägg och 29 117 kronor mervärdeskatt.

Sökanden har bestridit att A.A. och T.A. skulle vara så berörda av ansökan att de är motpart till sökanden. För den händelse domstolen skulle finna att A.A. och T.A. är berättigade till ersättning för sina rättegångskostnader har sökanden som skäligt vitsordat att T.A. och A.A. tillerkänns en ersättning om 70 000 kronor exklusive mervärdeskatt för ombudsarvode. Sökanden har även vitsordat den av T.A. och A.A. yrkade ersättningen för tidspillan och utlägg.

Talberättigad part i ansökningsmål om tillstånd anses den vara som kan tillfogas skada eller utsättas för annan olägenhet genom den verksamhet för vilken tillstånd söks, om risken för skada eller olägenhet rör ett av rättsordningen skyddat intresse och inte är enbart teoretisk eller helt obetydlig (se NJA 2004 s. 590).

A.A. och T.A. har gjort gällande att deras fastigheter är så belägna i förhållande till brunnarna Vitaby B1 och Vitaby B2 att dessa fastigheter kan påverkas av den grundvattenavsänkning som blir följd av den i målet aktuella vattenverksamheten. Enligt dem skulle det bland annat kunna bli fråga om så stora avsänkningar att det påverkar möjligheten till vattenuttag ur Mölleån för boskap som betar på deras fastigheter. Till stöd för detta har A.A. och T.A. åberopat att det framgår av sökanden redovisat underlag att avsänkningen skulle bli så stor som 0,6 meter i en enskild brunn på en annan fastighet belägen i närområdet.

T.A.s och A.A.s fastigheter har varken någon egen dricksvattenbrunn eller någon annan brunn. Påverkan från det i målet aktuella vattenuttaget är såvitt domstolen kan bedöma därför begränsad till växtligheten på fastigheterna. De två närliggande kommunala brunnarna Vitaby B1 och Vitaby B2 är djupborrade brunnar som varit i drift under cirka 40 år. De kommunala brunnarna har inte gett upphov till någon skada under alla dessa år och kan med all sannolikhet inte heller ge upphov till skada då växtligheten på T.A. och A.A.s fastigheter tar sitt vatten från det ytliga markskiktet och inte från den djupa bergrunds-akvifären där de kommunala vattenuttagen sker. Vad gäller påverkan på Mölleån skulle detta endast kunna ske genom uttag i jordlagerbrunnen i Almdala som ligger drygt 1,5 km söder om Ahlgrens fastigheter. Även här är det högst osannolikt att det kommunala uttaget skulle medföra en påverkan som överskrider den naturliga fluktuationen i ån. Risken för att T.A. och A.A.s fastigheter eller verksamheter skulle skadas av kommunens vattenuttag kan inte anses vara annat än teoretisk eller under alla förhållanden helt obetydlig. De är därmed inte att anses som taleberättigad part och har därför inte rätt till ersättning för rättegångskostnader enligt 25 kap 2 § miljöbalken. Deras yrkande om rättegångskostnader avslås således.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har yrkat på en ersättning för m med 18 400 kronor. Beloppet som är skäligt ska därmed dömas ut. Sökanden har medgivit detta yrkande från länsstyrelsen varför det bifalls i sin helhet av domstolen.

L. och P.F.

L. och P.F. har begärt ersättning för rättegångskostnader med totalt 58 750 kronor, varav 47 000 kronor avser arbete och utlägg, och 11 750 kronor avser mervärdesskatt. Sökanden har medgivit detta yrkande varför det bifalls i sin helhet av domstolen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 1 juni 2020.

Lars Svensson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Lars Svensson, ordförande, och tekniska rådet Catharina Ogenblad samt de särskilda ledamöterna Tommy Danielsson och Hans Eliasson.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se